

kulturního dědictví v rámci podpory rozvoje cestovního ruchu a posílení místní a regionální identity.

Rozjezd projektu nám značně zkomplikovala epidemie SARS-CoV-2. Archívy a knihovny byly střídavě zavřené či polootevřené, lidé byli při sjednávání rozhovorů mnohem opatrnější než v „normálních“ časech a různé obecní a okresní uzávěry a další omezení volného pohybu komplikovaly možnost výjezdů do terénu. Navzdory tomu počátečnímu hendikepu se nám podařilo zdokumentovat a většinou lokalizovat téměř 400 drobných

provozů, provést desítky rozhovorů a projít značné množství archivních pramenů, včetně některých doposud opomíjených. Proto věříme, že slíbené výstupy naplníme v plném rozsahu a přispějeme tak k lepšímu porozumění významu drobných provozů pro utváření venkovské společnosti, krajiny a regionální identity a k jejich účinnější ochraně a popularizaci. Ostatně, jedním z prvních výsledků našeho úsilí je i článek v tomto čísle Českého lidu věnovaný tradici salašnictví na Rožnovsku. Další výstupy budou brzy následovat.

Přemysl Mácha (EÚ AV ČR, v. v. i., Brno)

Workshop Transformationen//Narrationen – Zur Analyse von Lebensgeschichten und strukturellen Wandlungsprozessen v Drážďanech

Ústav saských dějin a národopisu (Institut für sächsische Geschichte und Volkskunde – ISGV) uspořádal ve dnech 1.–2. července 2021 online workshop Transformace/narace – K analýze životních příběhů a strukturálních procesů změny. Workshop byl již třetí akcí, která proběhla v rámci skupiny projektů, na níž se podílí zmíněná instituce spolu s Leibnizovým ústavem pro dějiny a kulturu východní Evropy (Leibniz-Institut für Geschichte und Kultur des östlichen Europa), Ústavem Hannah Arendtové pro výzkum totalitarismu (Hannah-Arendt-Institut für Totalitarismusforschung) a Srb-

ským ústavem (Sorbisches Institut) a který nese název Mnohonásobné transformace: společenská zkušenost a kulturní změna ve východním Německu a středovýchodní Evropě před a po roce 1989 (Multiple Transformationen: Gesellschaftliche Erfahrung und kultureller Wandel in Ostdeutschland und Ostmitteleuropa vor und nach 1989). Workshop zaměřil svou pozornost na dvě oblasti, jejichž zkoumání má v ISGV dlouhodobou tradici a jejichž výzkum je podporován i v současnosti – a to na transformační procesy a vyprávění, narativy. Oběma tématům se věnovala Ira Spieker (ISGV,

Drážďany) ve svém vstupním referátu, když vyzdvihla výzkumy ego-dokumentů nebo fotografií jako svébytného média na ISGV. Kromě toho upozornila, že třetí workshop se bude věnovat především otázkám metodologie a metodiky vztahujícím se k výzkumu narativů.

Hlavní organizátor workshopu Oliver Wurzbacher, jenž v ISGV pracuje na projektu Sociální dědictví (Soziales Erbe. Postsozialistische Vereinigungen ehemaliger DDR-Betriebskollektive zwischen Traditionalisierung und neuer Vergemeinschaftung), při uvítání referujících zmínil, že samotný pojem „transformace“ obsahuje určitý narativ charakterizující rok 1989 a změny s ním související, jako jsou „změna režimu“, přechod od „diktatury k demokracii“, od „plánovaného hospodářství k volnému trhu“. Zkušenosti s danými změnami, vzpomínky na ně mohou být však velmi diferencované – a právě výzkum (re) prezentací těchto zkušeností v příbězích a různých médiích stály v centru pozornosti workshopu.

Organizátoři seskupili referáty do dvou tematicky odlišných bloků. V prvním z nich se referující věnovali změnám a jejich reflexím v narativech z pohledu etnologie, historie či literární vědy. Silke Meyer (Innsbruck) ve vstupním referátu nejdříve poskytla fundovaný přehled vědeckých přístupů k **narativu**, kdy mimo jiné obhajovala jasné definice a nezaměňování pojmů narativ, narace, příběh atd., načež

se zaměřila na narativní analýzu retrotopií (termín Zygmunta Baumana) – příběhů o starých dobrých časech, které podrobně analyzovala na datech ze svých empirických výzkumů, na biografických rozhovorech s dlužníky. Druhou referující byla Magdalena Baran-Szołtyś (Viedeň), která fundovaně analyzovala polskou krásnou literaturu od 80. let 20. století do současnosti z hlediska zobrazování sociální změny. Empirická fakta zasadila do teorie transformace a systémové transformace, přičemž každých deset let doložila změnu v tematice i způsobu vyprávění v dílech polských autorů. Sandra Kreisslová (Praha) a Jana Nosková (Brno) se věnovaly tematizování „německé“ identity po roce 1989 v biografických interview vedených v třígeneračních rodinách a k posunům vnímání této identity u jednotlivých generací. Poslední referující prvního bloku byla Melanie Lorek (New York), která se zaměřila na tematizování změny režimu v roce 1989 jako identitotvorného prvku v biografických vyprávěních obyvatel bývalé NDR. K tázání na roli této změny z oblasti „velkých dějin“ pro identitu jednotlivců ji vedl vlastní výzkum mezi obyvateli bývalé NDR, kteří ve volných částech svých biografických interview rok 1989 téměř vůbec nezmiňovali. Melanie Lorek následně hledala důvody této skutečnosti – od metodologie výzkumu, přes využití strategie mlčení o nepříjemných či traumatických událostech

a zážitcích přes generační ovlivnění (věk, v kterém změna režimu narátora zastihla).

Druhý panel se rozhodl nahlédnout „změnu“ a vyprávění o ní odlišným způsobem. Do centra pozornosti se dostaly jiné než čistě vědecké prostředky představení transformačních procesů, a to mediální či umělecké (re)prezentace – ať v podobě dokumentárního filmu, fotografické dokumentace nebo muzejní expozice. Dörte Grimm a Sabine Michel (Berlín) hovořily o svém novém projektu, který dokumentuje rodinné mezigenerační rozhovory a **navazuje na jejich projekt zakončený knihou Die anderen Leben: Generationengespräche Ost** (Jiné životy: Generační rozhovory Východ), jenž dokumentoval životy členů rodin ve více generacích v bývalé NDR před a po roce 1989. Ve svém vystoupení vyzdvihly především film jako svébytné médium a věnovaly se metodice filmové práce v souvislosti s biografickým výzkumem. Sandra Eckardt (Göttingen) se zaměřila na konceptuální otázky související s možnostmi představit projekt Soziales Erbe pomocí fotografií, přičemž poukázala na německé obrazové publikace, které se doposud nejrozličnějšími způsoby snažily zachytit práci i volný čas obyvatel bývalé NDR. Andreas Ludwig (Postupim) pak názorně ukázal, jak se v 90. letech 20. století narativy o NDR transformovaly do muzeálních prezentací a jak se tyto v dané době proměňovaly, a to

na příkladu budování a výstav Dokumentačního centra každodenní kultury NDR v městě Eisenhüttenstadt (Dokumentationszentrum Alltagskultur der DDR). Referoval tak o vlastní práci, neboť v 90. letech 20. století zmíněné centrum vedl. A tak určitým způsobem předznamenal i poslední vystoupení v druhém bloku referátů. Jednalo se o drobný experiment – čtyři pracovníci projektu Multiple Transformationen Maren Hachmeister, Beáta Hock, Theresa Jacobs a Oliver Wurzbacher se odvážili do vod autoetnografie (pod heslem výzkum proměňuje i výzkumníka) a každý formou, kterou viděli jako adekvátní pro svou zkušenost, prezentovali své pocity, reakce a reflexe získané a prožité během vlastního terénního výzkumu, čímž nechali nahlédnout i do osobních způsobů produkce vědění.

Workshop byl doplněn závěrečným shrnutím, které velmi precizně zpracovala Katharina Schuchard (Drážďany), jež sama pracuje na dalším projektu zkoumajícím transformace po roce 1989, a to na příkladu těžby uhlí a zabezpečení energií na polské i německé straně hranice v Horní Lužici. Vyzdvihla nejen zabývání se problémem změny z perspektivy nejrozličnějších aktérů, vazbu referátů k narativům, jejich obsahům, formám, významům či kontextům vzniku, ale i důležitost recepce různých médií, které specifickými způsoby působí jako narativy, respektive s nimi vstupují do mnohých interakcí,

a nakonec důraz na metodologické otázky. Referáty byly doprovázeny živou diskusí, která se organizátorům podařila převést – i přes online formu – i mimo vlastní přenos, když zřídili pro účastníky workshopu virtuální místnost pro výměnu dalších postřehů a zkušeností i po skonče-

ní „referátové“ části. Transformační procesy jsou tématem navýsost zajímavým – nezbyvá se tedy než těšit na výsledky zmíněného souboru projektů, které by měly být zveřejněny v podobě nejrozličnějších textů a prezentovány na konferenci během roku 2022.

Jana Nosková (EÚ AV ČR, v. v. i., Brno)

Výroční konference Americké antropologické asociace, Baltimore 2021

V minulém roce se výroční konference AAA nekonala kvůli světové pandemii. V letošním roce se uskutečnila v Baltimoru, v americkém státě Maryland. Nesla se v duchu covidu, přičemž téma Truth and Responsibility lze interpretovat nejen s ohledem na formy a normy antropologie, ale také ve vztahu k účasti na samotné konferenci. Dodržování 3R se pokládalo za samozřejmé, každý den se účastníci dostavili k vyplnění protokolu o zdraví, během čehož se předpokládalo pravdivé a úplné zodpovězení otázek na možné symptomy covidu a rizikové kontakty.

Konference byla tematicky pestrá, z hlediska obecné antropologie zaujala prezidentská řeč proslovená Akhilem Guptou, který stojí v čele AAA již druhým rokem. Věnoval ji tématu dekolonizace americké antropologie. Vymezil se v ní nejen k terénním postupům a způsobům myšlení zakladatelů

americké antropologie (F. Boas, M. Mead aj.), ale také implicitnímu kolonialismu v americkém pojetí antropologie. Kolonialismus se dle něj projevuje na úrovni organizace kateder, výuky i pojetí antropologie, jejímž středobodem jsou Spojené státy americké. Vytyčil celkem sedm programových bodů dekolonizace americké antropologie: (1) studium genocid a masových vražd; (2) studium otrokářství a strukturálního násilí; (3) studium právních smluv a politických systémů, které umožnily jejich vynucené uzavření; (4) studium vynucené migrace vnitřních přemístěných populací; (5) studium přibuzenství lidí a nonhumánních živočichů; (6) studium reparací, iniciativy navrácení půdy, pravdy a smíření, redistributivního a restitutivního práva a nápravy historických křivd; (7) kritické přístupy k hranicím a nacionalismu.

Jedna ze sekcí konference s názvem *Alfred L. Kroeber: Man, Work,*